

Програма збирання матеріалів до українського народнього сонника

Катерина ГРУШЕВСЬКА

Новітня етнологічна наука звернула велику увагу на народні пояснення снів і на психологічні підстави утворення сього роду фольк-льору. В звязку з здобутками психологічних дослідів з'являється питання про те, як оцінюються сонні видіння народньою ідеологією. Зайво буде згадувати про значіння "толкування снів" для фолькльору, сила звичаїв і легенд зовсім виразно звязуються з вірою в віщі сні.

Для українських збирачів з'являється можливість і обов'язок взяти участь в зборі матеріалу по народньому соннику для порівняного досліду в великих розмірах, що намічається тепер в антропологічному інституті в Лондоні, а разом з тим зайнятися сим родом народньої творчости досі у нас мало дослідженим. Історично-культурна комісія ВУАН, що має замір взяти участь в збиранню матеріалу для порівняного досліду снів, прохає всіх зацікавлених українським фольк-льором звернути увагу на такі питання що входять в обсяг згаданого досліду.

- 1) Чи існують в даній місцевості спеціалісти, що поясняють сні людям за гроші, або в приятельській прислузі?
- 2) Чи помітна тенденція звертати увагу на сні і запам'ятувати їх (або записувати) для поради в яких небудь будучих подіях?
- 3) Чи привязується значіння до того проти якого дня снівся сон? В які дні тижня, місяця і року сні вважаються особливо пророчими?
- 4) Чи надається яке небудь значіння дитячим снам?
- 5) Чи подібний сон, що присниться дитині, чоловікові, дівчині або жінці має однакове значіння?
- 6) Чи звісні випадки, коли сон окремої людини, що на місцеву думку має пророче значіння, вплинув на поведінку більшої групи людей – сім'ї, сусідів і т. и. Напр. щоб дана група людей утрималась від якого небудь проекту, після того як комусь одному приснився сон, що сей проект слід закинути, або такі подібні випадки?
- 7) Які сні вважаються спеціально віщими снами?
- 8) Які пояснення існують для таких снів:
  - а. Коли сниться, що лізеш на гору, на дерево?
  - б. Коли сниться, що літаєш високо або тільки піднімаєшся над землею?
  - в. Коли сниться огонь, пожежа, або тліючі дрова?
  - г. Коли сниться, що виходиш поміж людей роздягненим?
  - д. Коли сниться сире м'ясо, а також, що їси сире мясо?¹
  - е. Коли сняться зуби, біль зубів, випадання зубів?
  - ж. Сні про звірів і птиці?

з. Про воду?

і. Про квіти і дерева?

9) Чи звісно, щоб люди вживали особливих заходів до того, щоб бачити певний сон, який віщує що небудь добре, або щоб не бачити поганого сну. Напр. дивляться вечером в полум'я щоб снівся огонь, який віщує новину.

10) Чи звісні спеціальні формули – замовлення, що мають впливати на сонне видіння?

11) При кожнім толкуванню слід запитувати чому саме даний сон провіщає таку, а не іншу подію. Найчастіше відповідь мабуть буде, що “так кажуть ” або, що в якимсь випадку після подібного сну дійсно відбулася така подія.

Все ж таки пояснення, чому даний сон віщує саме таку, а не іншу подію, зможе розкрити механізм асоціації ідей, який вплинув на утворення народніх сонників.

12) В звязку з вищесказаним, слід задавати питання як поясняється сон взагалі – чому бачить людина сни? Чи існує такий погляд, що се душа виходить з тіла, ходить по світі, а потім вертається назад, коли людина прокидається?

13) Записуючи яке небудь пояснення слід зазначити хто давав пояснення, а пояснень просити детальних, найкраще коли пояснюючий докладно опише сон, що снівся йому самому, чи звісній людині, і докладно пояснить, що такий сон означає.

14) Окрім усних толкувань дуже бажано мати також старі рукописні сонники, що заховалися в народніх руках чи то інтелігентських. Коли ж толкування взяте з такого сонника, то се слід виразно зазначати.

Матеріяли по народньому соннику посилати по адресу Історично-культурної комісії при Всеукраїнській Академії Наук, Київ, вул. Короленка 37, помешкання 12-а.

¹⁾ Лондонський антропологічний інститут просить нас звернути особливу увагу на толкування сього сну – тому бажано як найбільше пояснень і як найбільш детальних.